

Tantárgy neve: **Szociológia III. (Bevezetés a szociológia elméletbe, rétegződés és struktúra)**

Tantárgy kódja: **BTSZA2010BA**

Oktató: **Kovách Imre**

Tematika és tételek

1. Ferge Zsuzsa: Társadalmunk rétegződése

Ferge Zsuzsa: Társadalmunk rétegződése, KJK Bp 1969, 77-138 old

2. Ferge Zsuzsa a jelenkori társadalmi egyenlőtlenségekről

Ferge Zsuzsa: Struktúra és egyenlőtlenségek a régi államszocializmusban és az újkapitalizmusban, Szociológiai Szemle, 2002/4 9 -33 old vagy itt:

http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/0010_2A_19_Tarsadalmi_retegzodes_olvasokonyv_szerk_Gecser_Otto/ch05s03.html

Ferge Zsuzsa: Struktúra és szegénység in Társadalmi metszetek, sz: Kovách Imre Napvilág, 2006, 479-500 old.

3. Kemény István a munkásosztály rétegződéséről és magyarországi cigányokról

Kemény István: A magyar munkásosztály rétegződése, Szociológia 1972/1 36.48 old

Kemény István – Havas Gábor: A magyarországi romákról, Szociológiai Szemle, 1995/3

4. Kolosi Tamás a kései szocializmus társadalmáról és a poszt-szocialista társadalom egyenlőtlenségeiről

Kolosi Tamás: Tagolt társadalom, Gondolat, Bp, 1987, 89-220 old

Kolosi Tamás: Terhes babapiskóta, Osiris, Bp 2000 a következő részek:

http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/0010_2A_19_Tarsadalmi_retegzodes_olvasokonyv_szerk_Gecser_Otto/ch05s04.html

5. Szelényi Iván az új osztályról, az értelmiség hatalomra jutásáról

Konrád György – Szelényi Iván : Az értelmiség útja az osztályhatalomhoz Bp 1989, Gondolat, 178-312 old

Szelényi Iván : Új osztály, állam, politika, Bp Európa, 1990, 51-96 oldal

Konrád György – Szelényi Iván: Értelmiség és dominancia a posztkommunista társadalmakban. Politikatudományi Szemle, 1991/1 9-28 old

Szelényi Iván: A kelet-európai újosztály-stratégia távlatai és korlátai: Az értelmiség útja az osztályhatalomhoz önkritikus felülvizsgálata (1986-87) itt:

http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/0010_2A_19_Tarsadalmi_retegzodes_olvasokonyv_szerk_Gecser_Otto/ch03s05.html

6. Szelényi polgárosodás modellről és a poszt-szocialista társadalomról

Szelényi Iván: Harmadik út? Polgárosodás a vidéki Magyarországon. Bp Akadémiai K, 1992, 65-92 old

Szelényi Iván : Menedzserkapitalizmus, Magyar Lettre International, 1995/19, 21-29

Szelényi Iván: A posztkommunista társadalom, Magyar Tudomány/1996/4 385-402

7. Blau rétegződés elmélete

http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/0010_2A_19_Tarsadalmi_retegzodes_olvasokonyv_szerk_Gecser_Otto/ch06s02.html

8. Az EGP modell

Robert Erikson – John H. Goldthorpe: A kutatás elméleti alapja, adatai és stratégiája

http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/0010_2A_19_Tarsadalmi_retegzodes_olvasokonyv_szerk_Gecser_Otto/ch03s06.html

9. Bourdieu rétegződés elmélete

Pierre Bourdieu: Gazdasági tőke, kulturális tőke, társadalmi tőke

http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/0010_2A_19_Tarsadalmi_retegzodes_olvasokonyv_szerk_Gecser_Otto/ch04.html

10. Sztruktúra és hálózatok

Szántó Zoltán: Rétegződés vagy/és sztruktúra

<http://>

www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/0010_2A_19_Tarsadalmi_retegzodes_olvasokonyv_szerk_Gecser_Otto/ch06.html

Mark Granovetter: A gyenge kötések ereje: A hálózatelmélet felülvizsgálata

http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/0010_2A_19_Tarsadalmi_retegzodes_olvasokonyv_szerk_Gecser_Otto/ch06s03.html

Angelusz Róbert – Tardos Róbert: Hálózatok a magyar társadalomban

http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/0010_2A_19_Tarsadalmi_retegzodes_olvasokonyv_szerk_Gecser_Otto/ch06s05.html

TANTÁRGYI TEMATIKA**A tantárgy címe: Miliók, szubkultúrák, életstílusok****A tantárgy kódja: BTSZA202BA****A szak megnevezése (N/L): Szociális munka BA, Nappali****Az oktató neve: Sipos Flórián****A tantárgy oktatási céljainak lényegi összefoglalása**

A tantárgy célja, hogy megismertesse a hallgatókat a milió- és szubkultúrakutatások főbb szakaszaival (chicagói iskola, brit szubkultúrakutatások, poszt-szubkultúrák), és rokon fogalmaival (klubkultúrák, neo-törzsek, ifjúsági kultúrák, ízléskultúrák, fogyasztó csoportok). A félév során a hallgatók betekintést nyernek a társadalmi rétegződés kutatásának társadalmi cselekvés-orientált megközelítéseibe, (AIO kutatások, életstílus-csoportok), a milió- és szabadidő-kutatásokba. A félévet egy szabadon választott szubkultúra vagy ízléskultúra önálló, empirikus kutatáson alapuló elemzésével és zárthelyi dolgozatokkal teljesítik a résztvevők.

Követelmények

- szemináriumi beszámoló
- egy szemináriumi beszámoló opponálása
- szemináriumi dolgozat (ld. lent)
- rendszeres részvétel a szemináriumon (Igazolás nélkül max. 3 órát lehet mulasztani)

Szemináriumi dolgozat

- terjedelem: 12 oldal, 12-es betűméret, 1,5-ös sorköz, 2,5-ös margó, normál betűköz
- lábjegyzetek és bibliográfia, egy hivatkozási szabvány következetes alkalmazásával (tanszéki szakdolgozati hivatkozási rendszer használata szükséges)
- tartalomjegyzék, kutatási kérdés vagy hipotézis
- interjúvázlat, amely megjeleníti a kutatási dimenziókat
- 2 interjú begépett szövege

Értékelés

- opponálás: 20%
- szemináriumi beszámoló: 20%
- szemináriumi dolgozat: 40%
- zárthelyi dolgozat: 20%

A félév tematikája

1. szeminárium címe: Témaválasztás, bevezetés. A szemináriumi dolgozat felépítése. Hivatkozási rendszerek, a kutatás forrásai.

2. szeminárium címe: A szubkultúrakutatások első hulláma: a chicagói iskola.

Kötelező irodalom:

1. Kacsuk Zoltán (2005): Szubkultúrák, poszt-szubkultúrák és neo törzsek. Budapest, *Replika* 53: 91–110.

2. Howard S. Becker (1974): A kívülálló. Tanulmányok a devianciaszociológiai probléma köréből. In: Andorka Rudolf - Buda Béla - Cseh Szombathy Béla (szerk.): *A deviáns viselkedés szociológiája*. Budapest, Gondolat Kiadó

Ajánlott irodalom:

1. Cohen Albert. K. (1969): A szubkultúrák általános elmélete. In: Huszár T. - Sükösd M. (szerk.): *Ifjúságszociológia*. Budapest, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó

3. szeminárium címe: A szubkultúrakutatások második hulláma: a birminghami iskola

Kötelező irodalom:

1. Kacsuk Zoltán (2005): Szubkultúrák, poszt-szubkultúrák és neo törzsek. Budapest, *Replika* 53: 91–110.

2. RácZ József (1998): A '80-as évek ifjúsági szubkulturái Magyarországon. In RácZ J.: *Ifjúsági (szub)kultúrák, intézmények, devianciák: Válogatott tanulmányok*. Budapest, Scientia Humana

3. Hebdidge, Dick (1995): A stílus mint célzatos kommunikáció. *Replika* 17–19: 181-200.

4. szeminárium címe: A szubkultúrakutatások harmadik hulláma: poszt-szubkultúrák

Kötelező irodalom:

1. Kacsuk Zoltán (2005): Szubkultúrák, poszt-szubkultúrák és neo törzsek. Budapest, *Replika* 53: 91–110.

2. Szapu Magda (2002): *A zűrkorszak gyermekei. Mai ifjúsági csoportkultúrák*. Budapest: Századvég Kiadó

5. szeminárium címe: A szubkultúrakutatások újraértelmezése, neo-törzsek

Kötelező irodalom:

1. Kacsuk Zoltán (2005): Szubkultúrák, poszt-szubkultúrák és neo törzsek. Budapest, *Replika* 53: 91–110.

2. Andy Bennett (2005): Szubkultúrák vagy neo-törzsek? A fiatalok, a stílus és a zenei ízlés közötti kapcsolat újragondolása. *Replika*: 53: 127-143.

Ajánlott irodalom:

Hodkinson, Paul (2002): *Goth: Identity, Style and Subculture*. Oxford, New York: Berg

6. szeminárium címe: Az életmódkutatások lehetséges területei.

Kötelező irodalom:

1. Valuch Tibor: *Magyarország társadalomtörténete a XX. század második felében*. Budapest: Osiris, 2001.

2. Utasi Ágnes: *Családok és életstílusok*. Budapest: MTA PTI, 1991.

7. szeminárium címe: Nemzetközi életmód-kutatások. Bourdieu, angolszász kutatások. Ulrich Beck kockázat társadalma és Gerhard Schulze élménytársadalma. Zárthelyi dolgozat (Valuch Tibor: Magyarország társadalomtörténete, Életmód fejezet.)

Kötelező irodalom:

1. Ulrich Beck: Kockázat-társadalom: Út egy másik modernitásba. Budapest, Századvég, 2003. VAGY Uő.: "Túl renden és osztályon." In *A társadalmi rétegződés komponensei*, szerk. Angelusz R., 418-468. Budapest: ÚjMandátum, 1997.
2. Gerhard Schulze élménytársadama. Schultze, Gerhard: "Élménytársadalom" *Szociológiai figyelő* 1-2. sz.:135-157.

8. szeminárium címe:Szemináriumi dolgozatok bemutatása és opponálás.

9. szeminárium címe:Szemináriumi dolgozatok bemutatása és opponálás.

10. szeminárium címe:Szemináriumi dolgozatok bemutatása és opponálás.

11. szeminárium címe:Szemináriumi dolgozatok bemutatása és opponálás.

12. szeminárium címe: Szemináriumi dolgozatok bemutatása és opponálás.

Irodalomjegyzék:

Ulrich Beck: Kockázat-társadalom: Út egy másik modernitásba. Budapest, Századvég, 2003. VAGY Uő.: "Túl renden és osztályon." In *A társadalmi rétegződés komponensei*, szerk. Angelusz R., 418-468. Budapest: ÚjMandátum, 1997.

Howard S. Becker (1974): A kívülállók. Tanulmányok a devianciaszociológiai probléma köréből. In: Andorka Rudolf - Buda Béla - Cseh Szombathy Béla (szerk.): *A deviáns viselkedés szociológiája*. Budapest, Gondolat Kiadó

Andy Bennett (2005): Szubkultúrák vagy neo-törzsek? A fiatalok, a stílus és a zenei ízlés közötti kapcsolat újragondolása. *Replika*: 53: 127-143.

Cohen Albert. K. (1969): A szubkultúrák általános elmélete. In: Huszár T. - Sükösd M. (szerk.): *Ifjúságszociológia*. Budapest, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó

Hebdidge, Dick (1995): A stílus mint célzatos kommunikáció. *Replika* 17–19: 181-200.

Hodkinson, Paul (2002): *Goth: Identity, Style and Subculture*. Oxford, New York: Berg

Horváth Sándor (szerk.) *Mindennapok Rákosi és Kádár korában*. Budapest: Nyitott Könyvműhely, 2008.

Falussy Béla (szerk.): *A szabadidő szociológiája*. Gondolat, Budapest, 1976.

Idő és antropológia. Szerk. Fejős Zoltán. Budapest: Osiris, 2000.

Kacsuk Zoltán (2005): Szubkultúrák, poszt-szubkultúrák és neo törzsek. Budapest, *Replika* 53: 91–110.

Klaniczay Gábor – S. Nagy Katalin: *Divatszociológia*. Budapest: Tömegkommunikációs Kutatóközpont, 1982.

Losonczy Ágnes: *Az életmód az időben, a tárgyakban és az értékekben*. Gondolat, 1977.

- Rácz József (1998): A '80-as évek ifjúsági szubkultúrái Magyarországon. In Rácz J.: *Ifjúsági (szub)kultúrák, intézmények, devianciák: Válogatott tanulmányok*. Budapest, Scientia Humana
- Schulze, Gerhard: "Élménytársadalom" *Szociológiai figyelő* 1-2. sz.:135-157.
- Szapu Magda (2002): *A zúrkorszak gyermekei. Mai ifjúsági csoportkultúrák*. Budapest, Századvég Kiadó
- Tibori Tímea: *A szabadidő szociológiája*. Budapest, Budapesti Gazdasági Főiskola, 2002.
- Utasi Ágnes: *Családok és életstílusok*. Budapest: MTA Politikatudományi Intézete 1991.
- Utasi Ágnes: *Életstílus – csoportok, fogyasztási preferenciák*. Budapest: Társadalomtudományi Intézet. 1984.
- Utasi Ágnes: *Középosztály – kapcsolatok*. Budapest: Új Mandátum Kiadó, 2000.
- Varga Marianna: *Magyar népviseletek régen és ma*. Budapest, 1982.
- Vitál Attila (szerk.): *Művelődésszociológia*. Möbius Print, Nyíregyháza, 2002. (A szabadidőről.)

TANTÁRGYLEÍRÁS

A tantárgy címe: Szegénység és társadalmi kirekesztettség

Kódja: BTSZA203

Félév: tavaszi

Előfeltételek: nincs

A tárgy típusa: szeminárium/előadás/gyakorlat

Óraszám/hét: 2

Kredit érték: 3

Oktató: Czibere Ibolya

A tantárgy általános célja és specifikus célkitűzései:

A félév folyamán a hallgatók megismerkednek a szegénység társadalmi okait magyarázó szociálpolitikai és szociológiai elméletekkel, a rendszerváltás elszegényedésre gyakorolt hatásaival, a legújabb szegénységi kockázatokkal és a szegénységet kezelni hivatott uniós és nemzeti stratégiai programokkal.

A tantárgy minimumkövetelményei:

Kimeneti minimumkövetelmények

- szegénységdefiníciók, szegénységmeghatározások
- jövedelmi szegénység mérése, formái, szegénységi küszöbök típusai
- funkionalista szegénységelméletek, konfliktuselméletek
- a szegénység történeti dimenziói, a szegénypolitika lényege
- Zigány Zoltán munkássága
- Hilscher Rezső munkássága
- a társadalmi kirekesztődés, kirekesztettség, kirekesztés összefüggései, lényege
- az Európai Unió és Magyarország társadalmi integrációra és befogadásra irányuló stratégiai célkitűzései, dokumentumai
- elszegényedési okok és következményeik a rendszerváltás után Magyarországon
- jelenkori elszegényedési kockázatok
- az elszegényedés kockázatában kiemelten érintett társadalmi csoportok helyzetének ismerete (gyermekek, cigányság, nők, hátrányos helyzetű térségek, települések lakói)

A tantárgy keretében elsajátítandó ismeretek és kompetenciák:

- az egyenlőtlenségek okainak értelmezése
- az egyenlőtlenségi helyzetek értelmezése
- az egyenlőtlenségi helyzetekre vonatkozó információk gyűjtése, feldolgozása
- alapvető társadalmi értékek tisztelete, védelme
- a társadalmi integrációt erősítő programokban, beavatkozásokban való közreműködési hajlandóság

- a szegénységi problémák iránti érzékenység
- a szegénységi problémák iránti nyitottság
- együttműködő, kapcsolatteremtő képesség
- a szegénységgel kapcsolatos fejlett kommunikációs eszköztár
- empátia és tolerancia

A tantárgy részletes leírása (kb. 10 témakörre kibontva):

1. A szegénység fogalma és formái. A jövedelmi és vagyoni egyenlőtlenségek mérése. Az egyenlőtlenségi mérőszámok főbb típusai és jellemzői. A szegénységi küszöbszámok típusai, számításuk módszerei.
2. A szegénység szociológiai megközelítése: strukturális viszonyok, a szegénység kultúrája elmélet és az underclass-megközelítés.
3. A szegénység történelmileg változó kategóriái. A hazai „ki a szegény?”- probléma értelmezési keretei 100 évvel ezelőtt és napjainkban. Szegénypolitikai és szociálpolitikai viszonyrendszerek, érvek és ellenérvek.
4. A társadalmi kirekesztés és kirekesztődés elméleti, történeti alapjai, nemzetközi folyamatok, összefüggések. Küzdelem a szegénység és a társadalmi kirekesztődés ellen az EU-ban. Társadalmi befogadás.
5. A tartós és az átmeneti szegénység természete és dinamikája. Az „n-szer szegény” problematikája.
6. Tipikus szegénységi és elszegényedési kockázatok Magyarországon.
7. A nők szegénysége történeti perspektívában.
8. A cigányság helyzete és életkörülményei. Változások a rendszerváltás után: munkanélküliség, elszegényedés, marginalizálódás, kirekesztődés.
9. A gyermekszegénység nemzetközi és hazai jelenségei. A magyarországi szegény sorsú gyermekek és családjaik helyzete. A gyermekszegénységet vizsgáló hazai kutatási eredmények.

Vizsgára bocsátás feltételei: nincs

Értékelés (félévközi ellenőrzések formája, év végi értékelés módja):

Félévközi ellenőrzés: nincs

Félév végi értékelés módja: írásbeli vizsga

Megjegyzés (feltételezett tudásanyag, előképzettségi szint): nincs

Kötelező és ajánlott irodalom:*Kötelező irodalom:*

1. **Bibó István:** *Elit és szociális érzék.* In: Bibó István: Válogatott tanulmányok I. kötet 1935-1944. Magvető Könyvkiadó, Budapest
2. **Gyáni Gábor:** *Regulázó gondoskodás.* In: Léderer Pál - Tenczer Tamás - Ulicska László: „A tettetésnek minden mesterségeiben jártasok ...”. – Koldusok, csavargók, veszélyeztetett gyerekek a modernkori Magyarországon. Új Mandátum Könyvkiadó, Budapest, 1998
3. **Feischmidt Margit:** *Társadalmi kirekesztés és a mobilitás lehetőségei aprófalvakban élő, cigánynak tartott emberek életében.* In: Kovács Katalin - Váradi Mónika (szerk.): Hátrányban, vidéken. Argumentum, Budapest, 2013 (75-105. o.)
4. **Ferge Zsuzsa:** *Fejezetek a magyar szociálpolitika történetéből.* Kávé Kiadó, Budapest, 1998
5. **Ladányi János-Szelényi Iván:** *Cigányok és szegények.* In: Ladányi János-Szelényi Iván: A kirekesztettség változó formái. Napvilág Kiadó, Budapest, 2004
6. **Sen, Amartya:** *A szegénység mint a képességek hiánya.* In: Sen, Amartya: A fejlődés mint szabadság. Európa Könyvkiadó, Budapest, 2003
7. **A szegényekkel dolgozó szociális munkások véleménye.** In: Gyorsjelentés a szegényedésről. Szociális Szakmai Szövetség, Budapest, 2003
8. **Czibere Ibolya – Molnár Éva:** Mélyszegénységben élő fiatal nők munkaerőpiaci és párválasztási perspektívái elzáródott vidéki térben. Egy magyar-román határ menti zsákfalú esete. *Erdélyi Társadalom*, 14. évf. 1. szám [https://www.researchgate.net/publication/311375645_Melyszegenysegben_elo_fiatal_nok_munkaeropiaci_es_parvalasztasi_perspektivai_elzarodott_videki_terben_Egy_magyar-roman_hatar_menti_zsakfalu_esete](https://www.researchgate.net/publication/311375645_Melyszegenysegben_elo_fiatal_nok_munkaeropiaci_es_parvalasztasi_perspektivai_elzarodott_videki_terben_Egy_magyar-roman_hatar menti_zsakfalu_esete)

Ajánlott irodalom:

1. **Erős Ferenc – Fábrián Zoltán:** *Az etnikai előítéletek kialakulásáról – Tekintélyelvűség és szociális környezet.* In: *Educatio* 1999/2.
2. **Kopasz Mariann:** *Lakóhelyi szegregáció és társadalmi feszültségek a magyarországi településeken.* In: *Társadalmi Riport* 2004; TÁRKI Budapest, 2004
3. **Németh László:** *A Medve utcai polgári.* Pannónia könyvek, Budapest, 1988
4. **Váradi Monika Mária:** *Megélhetés és támogató kapcsolatok – az aprófalusi szegénység arcai* In: Kovács Katalin - Váradi Mónika (szerk.): Hátrányban, vidéken. Argumentum, Budapest, 2013 (106-134. o.)

Társadalom- és szociálpolitika

**BA I. évfolyam szociális munka és szociológus szakos hallgatók számára.
A társadalomtudományi terület FOSZK képzésben résztvevő hallgatói számára**

2017/2018. II. félév

Kurzus elnevezése:

Szociális munka BA:	Társadalom –és szociálpolitika II. (BTSZ 206 BA)
Szociológia BA:	Társadalompolitika (BTSZA204BA)
Szociális munka FOSZK:	Társadalom- és szociálpolitika (BTSZA206 FOSZK)
Kommunikáció FOSZK:	Társadalompolitika- és szociálpolitika (BTKOM2002FOSZK15162)

Heti óraszám: 2

Követelmény: kollokvium/írásbeli vizsga

Kredit pont: 3

A Társadalom- és szociálpolitika tantárgy célja: a szociálpolitika témakörébe tartozó tanulmányok alapozása, a szociálpolitika alapfogalmainak, alapelveinek, technikáinak, értékeinek és célcsoportjainak megismertetése, a jóléti állam szerepének és lehetőségeinek bemutatása, a jóléti állam intézményeinek és eszközeinek bemutatása, a szakmai nyelvezet fejlesztése, s a hallgatók készségeinek fejlesztése annak érdekében, hogy a képesek legyenek megérteni és elemezni az alapvető társadalompolitikai és szociálpolitikai folyamatokat.

Az előadások témája:

1. A társadalompolitika, a szociálpolitika, és a szegénypolitika fogalma, jellemzői
2. A szociálpolitikára ható értékek: szabadság – biztonság
3. Mit jelent napjaink szociálpolitikájában az egyenlőség?
4. A jóléti állam kialakulása, szerepvállalása
5. A modern ideológiák és a jóléti állam
6. A jóléti elosztás: piac és redisztribúció
7. A szociálpolitika alapelvei
8. A jóléti elosztás technikái
9. A szociálpolitika intézményei és eszközei
10. A társadalombiztosítási rendszerek kialakulása, jellemzői
11. Szegénység, szegénypolitika
12. A jóléti állam válsága, jóléti pluralizmus

A felkészülést segítő tankönyvek, kötelező és ajánlott irodalmak listája

Tankönyv:

Ferge Zsuzsa (2017): *Magyar társadalom- és szociálpolitika 1990-2015*. Osiris Kiadó, Budapest 21-160. old.

Tomka Béla (2015): *Szociálpolitika. Fejlődés, formák, összehasonlítások*. Osiris Kiadó, Budapest 9-176. old.

Kötelező irodalom:

Krémer Balázs (2009): *Bevezetés a szociálpolitikába*. Napvilág Kiadó, Budapest

http://www.academia.edu/18741577/Bevezet%C3%A9s_a_szoci%C3%A1lpolitik%C3%A1ba_-_k%C3%B6nyv 115-265. old.

Zombori Gyula (1994): *A szociálpolitika alapfogalmai*. Az ELTE Szociológiai Intézet Szociálpolitikai Tanszéke és a Hilscher Rezső Szociálpolitikai Egyesület könyvsorozata. A Szociális szakképzés könyvtára. T-TWINS Kiadói és Topográfiai Kft., Budapest

Ajánlott irodalom

Castel, Robert: *A társadalmi biztonság elvesztése I-II*. Esély 2005./ 4. 42-66. old.
2005/ 5 . 3-24.old. és 2005/6. 3-23. old.

http://www.esely.org/kiadvanyok/2005_4/castel.pdf

http://www.esely.org/kiadvanyok/2005_6/castel.pdf

Esping-Andersen, G. (2006) *Ismét a Jó Társadalom felé?* Esély 2016/6. 3-27. old

http://www.esely.org/kiadvanyok/2006_6/ESPING.pdf

Mózer Péter - Tausz Katalin – Varga Attila (2015): *A segélyezési rendszer változásai*. Esély 2015/3 43-67. old.

http://www.esely.org/kiadvanyok/2015_3/2015-3_2-1_MozerTauszVarga_Segelyezesi_rendszer.pdf

Voszka Éva: *Száz ezer vagy tízmillió? A rászorultak körei* Esély 2006/ 4. 3-21. old.

http://www.esely.org/kiadvanyok/2006_4/VOSZKA.pdf

Walker, Robert (2016): *A szegénység szégyene* Esély 2016/3. 3-45. old.

http://www.esely.org/kiadvanyok/2016_3/2016-3_1-1_Walker_Szegenyseg_szegyene.pdf

A félévi érdemjegy megszerzésének a feltétele:

1. Az órákon való rendszeres és aktív részvétel.
2. A tankönyvek és a kiadott kötelező olvasmány alapos ismerete.
3. A félév végén egy 100 pontos teszt legalább 50 %-os teljesítése az előadások és a megadott szakirodalom alapján.

Debrecen, 2017. február 21.

Dr. Csoba Judit
egyetemi tanár

TANTÁRGYI TEMATIKA

A tantárgy címe: Szociológia IV. (Az interjútechnika alapjai)
A tantárgy kódja: BTSZA2050BA
A szak megnevezése (N/L): szociológia BA
Az oktató neve: Molnár Éva

A tantárgy oktatási céljainak lényegi összefoglalása

A kurzus célja a társadalomtudományi kutatások során alkalmazott legfontosabb kvalitatív adatgyűjtési eljárások (terepmunka és interjú) megismerése. A hallgatók a kurzus során megismerkednek a kutatási terv és az interjúvázlat elkészítésének szabályaival, továbbá az interjúfelvétel és az interjúelemzés technikáival. A kurzuson való aktív részvétel hozzájárul a kommunikációs készségek, a strukturált, analitikus gondolkodásmód és a rendszerszemlélet fejlődéséhez.

Követelmények

- órai aktivitás
- interjúvázlat elkészítése, benyújtása és a szükséges javítások megtétele
- egyéni interjú elkészítése
- az interjú 15 percének pontos átírata, metakommunikáció jelölésével, terepmunka-naplóba illesztve, mintegy környezettanulmány formájában (környezet, interjúalany „pszichés portréja”, önreflexivitás)
- interjúk bemutatása és opponálása

Értékelés

A kurzus teljesítésének feltétele a rendszeres óralátogatás (legfeljebb 3 hiányzás elfogadható) és a szemináriumokon való aktív részvétel. A hallgatók a félév során interjúvázlatot, majd ez alapján interjút készítenek, feldolgozzák azt, s ezek értékelése alapján történik a félévi érdemjegyek megállapítása.

A félév tematikája

1. Kvalitatív kutatómódszertan
2. Terepmunka és megfigyelés
3. Az interjú-technika helye a terepmunkában
4. Mikor használatos az interjú? Előnyök és hátrányok
5. Alapvető pszichológiai ismeretek és az empátia, kérdezés, metakommunikáció témaköre
6. Interjú technikák
 - a. Strukturált

- b. Félig strukturált
- c. Strukturálatlan interjú
- 7. A kérdezés dilemmái, kérdezői hibák
- 8. Az élettörténeti módszerről, Interpretációk és konstituált rendszerek
- 9. Interjúvázlat, interjúk felvétele
- 10. Tartalomelemzés, diskurzuselemzés, elemzési lehetőségek
- 11. Etikai kérdések
- 12. Eredmények interpretálása

Kötelező irodalom:

Babbie, Earl (2001): A társadalomtudományi kutatás gyakorlata. Balassi Kiadó, Budapest 350-437.

Fónai Mihály – Kerülő Judit – Takács Péter (2001): Bevezetés az alkalmazott kutatómódszertanba. Pro Educatione Alapítvány, Budapest 89-105.

Geertz, Clifford (2001) Sűrű leírás. In: Geertz: Az értelmezés hatalma. Osiris, Budapest 194-226.

Heltai Erzsébet - Tarjányi József: A szociológiai interjú készítése. <http://www.tarki.hu/adatbank-h/kutjel/html/a509.html>

Héra Gábor – Ligeti György (2006): Módszertan. A társadalmi jelenségek kutatása. Osiris Könyvkiadó, Budapest 142-166.

Kovács Éva: Interjúk módszerek és technikák. In: Kovács Éva (szerk.): Közösségtanulmány. Módszertani jegyzet. Néprajzi Múzeum, PTE-BTK Kommunikáció- és Médiatudományi Tanszék, Budapest 269-277.

Kvale, Steinar (2005): Az interjú. Bevezetés a kvalitatív kutatás interjútechnikáiba. Jászöveg Műhely Kiadó, Budapest 161-224.

Mason, Jennifer (2005): A kvalitatív kutatás. Jászöveg Műhely Kiadó, Budapest 130-195.

Vicsek Lilla (2004): Fókuszcsoport. Osiris Kiadó, Budapest

Ajánlott irodalom:

Buda Béla (1994) A metakommunikáció jelensége és szerepe. In: Buda B.: A közvetlen emberi kommunikáció szabályszerűségei. Budapest. 109-115.

Buda Béla (1999) A közvetlen emberi kommunikáció szabályszerűségei. In: T. Kiss: A szemtől-szembeni formációk kommunikációs viszonyai. Budapest 35-71.

Kurzusadatok

Terem: 5. terem

Időpont: Csütörtök 12.00-13.30

Csoport: BA I., 2. csoport

Oktató: **dr. Nagy Terézia**

E-mail: nagy.terezia@arts.unideb.hu

Kurzus leírása

A kurzus célja a társadalomtudományi kutatások során alkalmazott legfontosabb kvalitatív adatgyűjtési eljárások (terepmunka és interjú) megismerése. A hallgatók a kurzus során megismerkednek a kutatási terv és az interjúvázlat elkészítésének szabályaival, továbbá az interjúfelvétel és az interjúelemzés technikáival. A kurzuson való aktív részvétel hozzájárul a kommunikációs készségek, a strukturált, analitikus gondolkodásmód és a rendszerszemlélet fejlődéséhez.

Követelmények

- órai aktivitás
- interjúvázlat elkészítése, benyújtása és a szükséges javítások megtétele
- egyéni interjú elkészítése
- az interjú 15 percének pontos átirata, metakommunikáció jelölésével, terepmunka-naplóba illesztve, mintegy környezettanulmány formájában (környezet, interjúalany „pszichés portréja”, önreflexivitás)
- interjúk bemutatása és opponálása

Értékelés

A kurzus teljesítésének feltétele a rendszeres óralátogatás (legfeljebb 3 hiányzás elfogadható) és a szemináriumokon való aktív részvétel. A hallgatók a félév során interjúvázlatot, majd ez alapján interjút készítenek, feldolgozzák azt, s ezek értékelése alapján történik a félévi érdemjegyek megállapítása.

Órai aktivitás 15%

Interjúvázlat 30%

Interjú és megfigyelés 40%

Opponálás 15%

Tematika

1. Kvalitatív kutatómódszertan
2. Terepmunka és megfigyelés
3. Az interjú-technika helye a terepmunkában
4. Mikor használatos az interjú? Előnyök és hátrányok
5. Alapvető pszichológiai ismeretek és az empátia, kérdezés, metakommunikáció témaköre
6. Interjú technikák
 - a. Strukturált
 - b. Félig strukturált
 - c. Strukturálatlan interjú
7. A kérdezés dilemmái, kérdezői hibák
8. Az élettörténeti módszerről, Interpretációk és konstituált rendszerek
9. Interjúvázlat, interjú felvétele
10. Tartalomelemzés, diskurzuselemzés, elemzési lehetőségek
11. Etikai kérdések
12. Eredmények interpretálása

Kötelező irodalom

Babbie, Earl (2001): A társadalomtudományi kutatás gyakorlata. Balassi Kiadó, Budapest 350-437.

Fónai Mihály – Kerülő Judit – Takács Péter (2001): Bevezetés az alkalmazott kutatómódszertanba. Pro Education Alapítvány, Budapest 89-105.

Geertz, Clifford (2001) Sűrű leírás. In: Geertz: Az értelmezés hatalma. Osiris, Budapest 194-226.

Heltai Erzsébet - Tarjányi József: A szociológiai interjú készítése. <http://www.tarki.hu/adatbank-h/kutjel/html/a509.html>

Héra Gábor – Ligeti György (2006): Módszertan. A társadalmi jelenségek kutatása. Osiris Könyvkiadó, Budapest 142-166.

Kovács Éva: Interjú módszerek és technikák. In: Kovács Éva (szerk.): Közösségtanulmány. Módszertani jegyzet. Néprajzi Múzeum, PTE-BTK Kommunikáció- és Médiatudományi Tanszék, Budapest 269-277.

Kvale, Steinar (2005): Az interjú. Bevezetés a kvalitatív kutatás interjútechnikáiba. Jászöveg Műhely Kiadó, Budapest 161-224.

Mason, Jennifer (2005): A kvalitatív kutatás. Jászöveg Műhely Kiadó, Budapest 130-195.

Vicsek Lilla (2004): Fókuszcsoport. Osiris Kiadó, Budapest

Ajánlott irodalom

Buda Béla (1994) A metakommunikáció jelensége és szerepe. In: Buda B.: A közvetlen emberi kommunikáció szabályszerűségei. Budapest. 109-115.

Buda Béla (1999) A közvetlen emberi kommunikáció szabályszerűségei. In: T.Kiss: A szemtől-szembeni formációk kommunikációs viszonyai. Budapest 35-71.

A szakmai gyakorlat (intézményen kívüli): Terepgyakorlat I.(Intézménylátogatás)
kreditértéke: 3

időtartama teljes idejű képzésben: hét/2 óra, részidejű képzésben: --- **hét/óra**

jellege: összefüggő **tantervi helye:** 2. félév

tartalmi leírása, szakmai követelményei, szabályok

Tartalmi leírás:

A tantárgy célja olyan állami, civil, és forprofit szervezetek meglátogatása, amelyek a későbbiekben szakmai gyakorlati, ill. azt követően elhelyezkedési lehetőséget jelenthetnek a szociológia szakon végzett hallgatók számára. Cél, a külső helyszíneken e szervezetek megismerése, tevékenységeik, feladatkörük, céljaik, eredményeik és az alkalmazott munkatársak karriertörténetén keresztül.

Szakmai követelmények, szabályok:

Szervezetek irányában

A hallgatók a gyakorlat során olyan szervezetek működésébe nyernek betekintést, melyek: a strukturális és regionális egyenlőtlenségek szociológiai okainak ismeretében a társadalmi egyenlőtlenségek feltárására, elemzésére szakosodtak; az egyenlőtlenségek következményeinek csökkentését célzó programokat valósítanak meg, társadalmi hatású döntések szociológiai előkészítését vállalják fel; a szociológiailag releváns információk gyűjtésére, feldolgozására, a legkorszerűbb informatikai eljárások alkalmazására szakosodva kutatásokat végeznek piaci és elméleti szociológiai szakterületeken; a humán erőforrások feltárásával, fejlesztésével foglalkoznak. A szervezetek kiválasztása e követelményre tekintettel kell, hogy megtörténjen.

Hallgatók irányában (A tantárgy keretében elsajátítandó ismeretek és kompetenciák)

Az intézménylátogatás órákon való részvétel eredményeként a hallgatók a következő kompetenciák birtokába jutnak: pályaismeret, társadalmi problémák iránti érzékenység, nyitottság, a szociokulturális különbségek ismeretén alapuló empátia és tolerancia, rendszerszemléletű gondolkodásmód, a szervezeti jelenségek iránti nyitottság, a szervezetekre irányuló információk gyűjtésének és feldolgozásának képessége.

A szakmai gyakorlaton nyújtott hallgatói teljesítmény értékelési módszerei

A félévet gyakorlati jegy zárja. A jegyadás feltételei: terepnapló bemutatása és jelenlét igazolása jelenléti ívvel.

A szakmai gyakorlólé hely(ek), melyekkel a képző intézmény megállapodást kötött

A DE Bölcsészettudományi Kar, Szociológia és Szociálpolitika Tanszéke 50 szervezettel kötött keretszerződést szakmai gyakorlatok megvalósítására (rendszeres tevékenységként határozatlan idejű szerződés keretében). Ezen túl a Tanszék, további 80-100 szervezettel működik együtt speciális szakterülethez illeszkedő, alkalomszerűen megvalósított gyakorlatok szervezése céljából.

Az alábbiakban néhány szervezet kerül felsorolásra példaként a terepgyakorlati intézményhálózat tagjai közül:

- Statisztikai Hivatal (szociológiai kutatás)
- DataExpert Services Kft. , Szinapszis Kft. (piackutatás)
- Életfa Önkéntes Centrum (közösségi tervezés, közösségfejlesztés, közösségi felmérés)
- HBM Fejlesztési Ügynökség, Széchenyi Programiroda, (pályázatírás, projektmenedzsment, koordináció, forrásosztás)
- CSAT Egyesület, BIT Egyesület (humán erőforrások fejlesztése, társadalmi integrációs elősegítése)
- Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal intézményei: Igazságügyi Hivatal, Foglalkoztatási

Főosztály (munkaerő-piaci integráció, hátrányos helyzetű csoportok problémáinak kezelése hivatali keretei között)

- IT Services Hungary, INT-Solution Üzleti Tanácsadó Kft (HR terület, piaci alapú munkaerő-közvetítés)

A szakmai gyakorlat szervezettsége, „külső” gyakorlatvezetők biztosítása, ellenőrzése

A DE Szociológia és Szociálpolitika Tanszéke kiterjedt terepgyakorlati hálózata működésének szabályait a „Terep-vezérfonal” c. dokumentum részletezi. Tartalma: jogszabályi háttér, terepgyakorlatok megszervezésének szabályai, a gyakorlat szereplői és azok jogosultságai és kötelezettségei, dokumentáció, stb.) A dokumentum a Tanszék honlapján hozzáférhető. A gyakorlatok szakmai tapasztalatait, hatékony módszertanát , és a terephelyek bemutatását két könyv összegzi:

1. Terephelyek kézikönyve. (Szerk.: Diebel A.), Debrecen, Kiadó: Debreceni Egyetem Szociológia és Szociálpolitika Tanszéke, 2012.
2. Terepgyakorlatok Módszertani kézikönyve. (Irta és szerk.: Diebel A.-Prókai O.), Debrecen, Kiadó: Debreceni Egyetem Szociológia és Szociálpolitika Tanszéke, 2012.

A szakmai gyakorlatokat a terepkoordinátor szervezi és ellenőrzi a tanszékvezető irányítása alatt. Az adott félév tematikája és a hallgatók érdeklődése mentén szervezett, jól képzett tereptanárok (kiválasztási szempontok: humán diploma +min. 5 év szakterületen szerzett tapasztalat), együttműködésével lebonyolított, a szociológia által érintett szakmaterületek széles körét érintő intézménylátogatások helyszíneit félév elején a terepkoordinátor választja ki. A gyakorlat időbeli ütemezését a Terep-vezérfonal rögzíti. A tereptanár-előadók munkájának ellenőrzése a helyszínen történik, hiszen az interaktív (érzékenyítő program, esetbemutató, tréningjáték, vita stb.) elemekkel bővített programot a terepkoordinátor és a tereptanár együtt vezetik.

Intézményi felelős (név, beosztás): Diebel Andrea

TANTÁRGYI TEMATIKA

A tantárgy címe: A fogyatékosággal élők

A tantárgy kódja: BTSZA208BA

A szak megnevezése (N/L): szociológia (BA)

Az oktató neve: Molnár Éva

A tantárgy oktatási céljainak lényegi összefoglalása

A félév során a hallgatók megismerkednek a fogyatékosággal kapcsolatos fogalmakkal, az akadályozott, a fogyatékosággal élő, a megváltozott munkaképességű és az egészségkárosodott emberek társadalmi-demográfiai jellemzőivel, továbbá a témakörhöz kapcsolódó legfontosabb nemzetközi és hazai kutatások eredményeivel. A kurzus hozzájárul az empátikus készség fejlesztéséhez, a célcsoport élethelyzetének komplex megismerése erősíti a globális gondolkodás képességét.

A félév tematikája

- **A fogyatékoság szociológiai értelmezése**
- **A legfontosabb hazai és nemzetközi kutatások eredményeiről**
- **A fogyatékosággal kapcsolatos törvények, rendeletek Magyarországon**
- **Fogyatékosággal élő emberek a szociális ellátórendszerben**
- **Az akadályozott/fogyatékosággal élő/megváltozott munkaképességű/egészségkárosodott emberek társadalmi-demográfiai jellemzői**
- **Rehabilitáció, habilitáció**
- **Integrált, szegregált oktatás kérdésköre**
- **Munkaerőpiaci(re)integráció**
- **A fogyatékosággal élő emberek médiareprezentációja**
- **Jó gyakorlatok a társadalmi integráció elősegítésére**

A félév teljesítése, értékelése

- A félév gyakorlati jeggyel zárul, legfeljebb 3 hiányzásig teljesíthető
- Két zárthelyi dolgozat sikeres megírása
- Aktív órai részvétel, a szakirodalmak alapos ismerete

Kötelező irodalom

KSH (2015): A fogyatékosággal élők helyzete és szociális ellátásuk.
http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/nepsz2011/nepsz_17_2011.pdf

Könczei György – Hernádi Ilona (2011): A fogyatékoságtudomány főfogalma és annak változásai.

In: Nagy Zita Éva (szerk.): Az akadályozott és egészségkárosodott emberek élethelyzete Magyarországon. NCSSZI, Budapest 7-28.
www.ncsszi.hu/download.php?file_id=1904

Nagy Zita Éva (2011): A fogyatékosággal élők. In: Csoba Judit (szerk.): Munkaerő-piaci változások, leszakadó társadalmi csoportok. Debreceni Egyetem Szociológia és Szociálpolitika Tanszék, Debrecen 133-141.
<http://mek.oszk.hu/11900/11933/11933.pdf>

Verdes Tamás – Scharle Ágota – Váradi Balázs: Intézet helyett. A fogyatékos személyeket támogató szociálpolitika megújításának lehetséges irányairól. Esély 2011/4.
http://www.esely.org/kiadvanyok/2011_4/01averdes.indd.pdf

Ajánlott irodalom

Bass László (szerk.) (2008): *„Amit tudunk és amit nem ... az értelmi fogyatékos emberek helyzetéről Magyarországon. Kézenfogva Alapítvány, Budapest*

Fogyatékoságtudományi tanulmányok (2009): A fogyatékoság definíciói Európában: Összehasonlító elemzés.
<http://mek.oszk.hu/09400/09455/09455.pdf>

Nagy Zita Éva: *Van-e út a munkába? Metszetek. A rokkantellátásban résztvevő emberek munkaerő-piaci esélyeinek vizsgálata, különös tekintettel a személyes jellemzőikre. Metszetek 2014/1. 238-264.*
http://metszetek.unideb.hu/files/201401_12_nagy_zita_0.pdf

Komáromi Róbert (2003): *A megváltozott munkaképességű és fogyatékos munkavállalók munkaerő-piaci integrációjáról. Esély 2003/5 27-59.*
http://www.esely.org/kiadvanyok/2003_5/KOMAROMI.pdf

Kullman Lajos (1999): *A fogyatékos emberek és rehabilitációjuk. In: Katona F. – Siegler J.: Orvosi rehabilitáció. Medicina, Budapest*
<http://mek.oszk.hu/09800/09834/09834.pdf>

Lisznyai Sándor (2013): *Mi az intervenciónk alapja? A fogyatékoságtudomány modelljei. In: Juhász Márta (szerk.): A foglalkozási rehabilitáció támogatása pszichológiai eszközökkel. Typotex Kiadó, Budapest*

SZOCIOLÓGIA SZAK III. ÉVFOLYAM 2007-2008 2. félév

Tantárgy: Kisebbségek a társadalomban

Kód: **BTSZA2090BA**

Teljesítés: kötelező.

Óra: 2

Számonkérés: gyakorlati jegy

Oktató: **Murányi István**

Időpont: Kedd, 10.00-12.00, Hely: I. terem

A félév anyaga:

A magyarországi nemzeti és etnikai kisebbségek mellett a határon túli magyarság, valamint a szórványmagyarság szociológiai jellemzőit tekintjük át. A szociológia mellett más diszciplínák szempontjait (történet, többség-kisebbség viszony, szervezetek és intézmények) is érintve, kiemelten foglalkozunk a cigányság és a zsidók jellemzőivel. Számonkérés: a félév során tartott prezentáció és a félévet lezáró elemzés (az öt témakör egyikéből – az oktatóval megbeszélte konkrét téma alapján – legalább öt oldal terjedelmű, önálló elemzés elkészítése a javasolt (és szabadon választott) szakirodalom alapján) értékelése.

SZÁMONKÉRÉS

Az órán tartott prezentáció és opponálás értékelése.

TÉMAKÖRÖK ÉS JAVASOLT IRODALOM

A félév tematikája

- I. Témakör: A magyarországi nemzeti és etnikai kisebbségek: demográfia, történet, identitás
- II. Témakör: Magyarok (és nem magyarok) kisebbségben
- III. Témakör: A magyarországi cigányok
- IV. Témakör: A magyarországi zsidók
- V. Témakör: Többség és kisebbség viszonya

I. A magyarországi nemzeti és etnikai kisebbségek: demográfia, történet, identitás

- Ács Zoltán: Nemzetiségek a történelmi Magyarországon. Kossuth, Budapest, 1986.
- Bakó Boglárka (szerk.): Lokális világok. Együttélés a Kárpát-medencében. MTA Társadalomkutató Központ, Budapest, 2003, 384 o. Letölthető: http://www.mtaki.hu/munkatarsak/bako_boglarka_publicaciok.html
- Bindoffer Györgyi (1997) Nyelvében él az etnikum. Identitás, nyelvi és kulturális reprezentáció egy magyarországi sváb faluban. Szociológiai Szemle, 2. szám, 125-141. old.
- Bindorffer Györgyi: Kettős identitás: etnikai és nemzeti azonosságtudat Dunabogdányban. Budapest, Új Mandátum - MTA Kisebbségkutató Intézet, Budapest, 2001.
- Fehér István, 1993. Az utolsó percben. Magyarország nemzetiségei 1945-1990. Kossuth, Budapest.

- Joó Rudolf, 1988. Etnikumok és regionalizmus Nyugat-Európában. Gondolat , Budapest.
- Kalocsai Csilla (1998) Lesbikus és meleg elméletek: identitások és identitáspolitikák. Replika, 33-34. szám, 195-202. old.
- Kiss Gy. Csaba, 1993. Közép-Európa, nemzetek, kisebbségek. Tanulmányok, publicisztikai írások. Pesti Szalon, 1993.
- Schlett István: Kisebbségnézőben. Beszélgetések és dokumentumok. Kossuth, 1993.
- Stephen Steinberg, 1994. Az etnikum mítosza. Fajok, etnikumok és osztályok Amerikában. Cserépfalvi Alapítvány. Budapest. 1994
- Sz. Dévai Judit, 1993. Identitás-szélzúgásban. Nemzeti történelemismeret, önazonosság és az interetnikus viszonyok tükröződése szlovákiai magyar fiatalok tudatában. Komáromi Lapok, Komarno.
- Szarka László: Kisebbségi léthelyzetek, közösségi alternatívák. Az etnikai csoportok helye a kelet-közép-európai nemzetállamokban, Lucidus Kiadó, Budapest, 2004, 342. o. Letölthető: http://www.mtaki.hu/tanulmanyok/szarka_laszlo/
- Takács Judit (1998) Bevezetés a homoszexualizálás tudományába. Replika, 33.- 34. szám, 203-212 old.
- Tilkovszky Loránt, 1994. Nemzetiség és magyarság. Nemzetiségi politika Magyarországon Trianontól napjainkig. Ikva Kiadó, Budapest
- Tóth Ágnes, Vékás János, Tamás K. (szerk.): Tízéves a kisebbségi törvény, NEKH, Budapest, 2004, 116 p.

II. Magyarok (és nem magyarok) kisebbségben

Prezentál: Borsos Dávid János, opponál: Debreceni Krisztina Aranka; Herka Dominik

- Joó Rudolf (1988): Etnikumok és regionalizmus Nyugat-Európában. Gondolat , Budapest.
- Kiss Gy. Csaba (1993): Közép-Európa, nemzetek, kisebbségek. Tanulmányok, publicisztikai írások. Pesti Szalon.
- Szarka László (2004): A kisebbségi magyar közösségek helyzete és fejlődési tendenciái a kutatások tükrében. (<http://www.korunk.org/oldal/php?ev=2004&honap=1&cikk=495>)
- Kovács Ilona: Magyar szórványközösségek a Kárpát-medencén kívül. 436-445 old. (letölthető)
- Várdy Béla (2000): Magyarok az Újvilágban. Az észak-amerikai magyarság rendhagyó története. MNYKNT, Budapest.
- Fejős Zoltán (1988): Magyarok az Egyesült Államokban az 1980-as években. Demográfia, társadalmi adatok, fogalmi problémák. In: Magyarságkutatás. A Magyarságkutató Intézet évkönyve, 1988. 177–216.
- Szarka László, Vízi Balázs, Majtényi Balázs, Kántor Zoltán (2007, szerk.): Nemzetfogalmak és etnopolitikai modellek Kelet-Közép-Európában. Budapest, Gondolat, 2007.
- Papp Richárd-Szarka László (2008, szerk.): Bennünk élő múltjaink. Történelmi tudat-kulturális emlékezet. Zenta, Vajdasági Magyar Művelődési Intézet.
- Ilyés Zoltán (2008): Mezsgyevilágok. Etnikus interferenciák és nemzeti affinitások térbeli mintázatai a Kárpát-medencében. Budapest, Lucidus Kiadó.
- Bárdi Nándor, Fedinec Csilla, Szarka László (2008, szerk.): Kisebbségi magyar közösségek a 20. században. Budapest, Gondolat, MTA Kisebbségkutató Intézet.

- Stephen Steinberg (1994): Az etnikum mítosza. Fajok, etnikumok és osztályok Amerikában. Cserépfalvi Alapítvány. Budapest.
- Sz. Dévai Judit (1993): Identitás-szélzúgásban. Nemzeti történelemismeret, önazonosság és az interetnikus viszonyok tükröződése szlovákiai magyar fiatalok tudatában. Komáromi Lapok, Komarno.
- Szarka László (2004) Kisebbségi léthelyzetek, közösségi alternatívák. Az etnikai csoportok helye a kelet-közép-európai nemzetállamokban, Lucidus Kiadó, Budapest Letölthető: http://www.mtaki.hu/tanulmanyok/szarka_laszlo/

III. A legnagyobb kisebbség: a romák

Prezentál: Holubecz Julianna; opponál: Jantek Viktória, Lévai Gyula

prezentál: Szűcs Milán; opponál: Támba Fanni, Terdik Patrícia

- Cigánylét. MTA Politikai Tudományok Intézete, Budapest, 1991. Szerkesztette: Utasi Ágnes és Mészáros Ágnes
- Csalog Zsolt (1993) A cigányság a magyar munkaerőpiacon. Szociológiai Szemle, 1. szám, 29-34. old.
- Erős Ferenc (szerk.) 1998. Megismerés, előítélet, identitás. Szociálpszichológiai szöveggyűjtemény.
- Erős Ferenc 1997. Etnicitás és identitás - a cigányellenesség dimenziói a mai magyar társadalomban. Magyar Tudomány, 7.
- Fábrián Z. 1999. Tekintélyelvűség és előítéletek. Budapest, Új Mandátum..
- Fábrián Z.- Erős F.1996. Autoritarizmus és társadalmi tényezők a cigányellenesség magyarázatában. in: Erős Ferenc (szerk.). Azonosság és különbözőség. Budapest, Scientia Humana.
- Havas G.-Kemény I. 1995. A magyarországi romákról. Szociológiai Szemle. 3.
- Horváth Ágota-Landau Edit-Szalai Júlia (szerk.): Cigánynak születni. Tanulmányok, dokumentumok. Aktív Társadalom Alapítvány / Új Mandátum. Budapest, 2000.
- Kelemen Ágnes (1999) Nemzeti érzelmek és a kisebbségek iránti attitűdök. Szociológiai Szemle. 77- 100 old.
- Kertesi Gábor(1998) Az empirikus cigánykutatások lehetőségéről. Replika, 29. szám, 201-224 old.
- Koos Postma,1996. Changing Prejudice in Hungary. A Study on the Collapse of State Socialism and its Impact on Prejudice against Gypsies and Jews. Rijksuniversiteit Groningen
- Kovalcsik Katalin (szerk.) 1998. Tanulmányok a cigányság társadalmi helyzete és kultúrája köréből. Tanítók kiskönyvtára, 9. BTF-IFA-MKM, Budapest
- Lapos András (1995) A longitudinális cigány. Replika, 17-18. szám. 246-251 old.
- Lázár Guy: A felnőtt lakosság nemzeti identitása a kisebbségekhez való viszony tükrében In.: Többség-kisebbség. Tanulmányok a nemzeti tudat témaköréből. Osiris Kiadó-MTA-ELTE Kommunikációelméleti Kutatócsoport, Budapest, 1996.
- Murányi I.1998. Szociokulturális és területi tényezők szerepe a 10-17 éves fiatalok előítéletes gondolkodásában. in: Sik Endre-Tóth Judit (szerk.) Idegenek Magyarországon, magyarok idegenben. MTA PTI, 1998.
- Neményi Mária-Szalai Júlia (szerk.): Kisebbségek kisebbsége. A magyarországi cigányok emberi és politikai jogai. Új Mandátum, Budapest, 2005.
- Nyári László (szerk.) "Míg én rólad mindent, te rólam semmit sem tudsz". Családpolitikai füzetek, 1994. Nemzetközi Családév Titkársága, Budapest.

- Örkény Antal (1995) A kisebbségek csipkerózsika álma és a szociológus herceg esete. Replika, 17-18. szám. 260-273 old.
- Periférián. Roma szociológiai tanulmányok. Ariadne Kulturális Alapítvány, 1997.
- Róbert Péter (1995) Nemzeti és etnikai csoportok társadalmi észlelése. Replika, 17-18. szám. 274-281 old.
- Sík Endre (1995) xxxellenesség. Replika, 17-18. szám. 282-290 old.
- Szabó Ildikó-Örkény Antal: A 14-15 évesek interkulturális világképe 435-471 old.
- Tuza Tibor (szerk.) Romológiai ismeretek. Segédanyag romológiai képzésben és továbbképzésben résztvevő főiskolai, egyetemi hallgatók és gyakorló pedagógusok számára. KFRTF, Debrecen, 1998.
- Kiss Katalin (2005, szerk.): A magyarországi cigányság- avagy népünk majdnem tíz százalékáról. Budapesti Gazdasági Főiskola. Külkereskedelmi Főiskolai Kar, Nemzetközi Kommunikáció Szak, Nappali tagozat, Médiamenedzsment szakirány Budapest (letölthető)
- Tuza Tibor (szerk.): Romológiai ismeretek. Segédanyag romológiai képzésben és továbbképzésben résztvevő főiskolai, egyetemi hallgatók és gyakorló pedagógusok számára. KFRTF, Debrecen, 1998.
- Dupcsik Csaba (2009): A magyarországi cigányság története. Budapest, Osiris Kiadó.
- Utasi Ágnes-Mészáros Ágnes (1991, szerk.): Cigánylét. Budapest, MTA PTI.
- Szuhay Péter (2012): Sosemlesz Cigányország. "Én cigány vagyok-én pedig nem vagyok cigány". Budapest, Osiris Kiadó.
- Szuhay Péter (1999): A magyarországi cigányság kultúrája: etnikus kultúra vagy a szegénység kultúrája. Budapest, Medicina Kiadó.
- Csepeli György, Örkény Antal, Székelyi Mária (1997, szerk.): *Kisebbségsszociológia*. Budapest: Kisebbségsszociológiai Tanszék, 1997.

IV. A magyarországi zsidók

Prezentál: Markovics Márton / Tóth Enikő; opponál: Márton Koppány Vazul, Mátrahegyi Alexandra

- Csepeli György: ... és nem is kell hozzá zsidó. Az antiszemitizmus társadalomlélektana. Kozmosz, Bp., 1990.
- Fábrián Z. 1999. Tekintélyelvűség és előítéletek. Budapest, Új Mandátum.
- Hermann Imre: Az antiszemitizmus lélektana. Cserépfalvi Kiadása, 1990.
- Koos Postma, 1996. Changing Prejudice in Hungary. A Study on the Collapse of State Socialism and its Impact on Prejudice against Gypsies and Jews. Rijksuniversiteit Groningen
- Kovács András (1995) előítéletes projekció-e a becslés? Replika, 17-18. szám. 241-245 old.
- Kovács András (1995) előítéletes projekció-e a becslés? Replika, 17-18. szám. 241-245 old.
- Kovács András (szerk.) 1999. A modern antiszemitizmus. Új Mandátum, Budapest.
- Kovács András: A különbség köztünk van. Az antiszemitizmus és a fiatal elit. Cserépfalvi. 1997.
- Komoróczy Géza (2012): A zsidók története Magyarországon I-II. Pozsony, Kalligram Kiadó
- Kovács András (2008): A másik szeme. Zsidók és antiszemiták a háború utáni Magyarországon. Budapest, Gondolat.

- Kovács András (2005): A kéznél lévő idegen. Antiszemita előítéletek a mai Magyarországon. Budapest, Polgart Könyvkiadó
- Kovács András (1999, szerk.): A modern antiszemitizmus. Budapest, Új Mandátum.
- Gyurgyák János (2001): A zsidókérdés Magyarországon. Budapest, Osiris Kiadó.
- Hermann Imre (1990): Az antiszemitizmus lélektana. Cserépfalvi Kiadása.

V. Többség-kisebbség viszonya

Prezentál: Oszkocsil Evelin /Zsibrita Dániel; opponál: Ötvös Bella, Pöstényi Ágnes

- Csepeli György– Örkény Antal (1996): A magyar nacionalizmus változó arca. In: Andorka et al. (szerk.): Társadalmi Riport 1996. Budapest: TÁRKI.
- Murányi István (1998): Szociokulturális és területi tényezők szerepe a 10–17 éves fiatalok előítéletes gondolkodásában. In: Sik E.–Tóth J. (szerk.): Idegenek Magyarországon. Budapest: MTA PTI, 139–152.
- Murányi István (1999): Előítéletesség és családi szocializáció a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei tizenévesek körében. Szabolcs-Szatmár-Beregi Szemle, 1. 1–14.
- Murányi István (2012): Előítéletesség és demokrácia-értelmezés a fiatalok körében. Educatio, XXI. évf. 2. sz.
- Murányi István - Szabó Ildikó (2007): Középiskolások előítéletességének egy lehetséges magyarázata: az életforma. Educatio, 16. évf. 1. sz.
- Kovács András (2007): Lehet-e előítélet az előítélet? Educatio, 16. évf. 1. sz.
- Bakó Boglárka, Papp Richárd, Szarka László (2006, szerk.): Mindennapi előítéletek. Társadalmi távolságok és etnikai sztereotípiák. Budapest, Balassi Kiadó.
- Szabó Ildikó-Örkény Antal (1996): 14-15 éves fiatalok interkulturális világgépe. In: Többség-Kisebbség. Tanulmányok a nemzeti tudat témaköréből. Budapest, Osiris-MTA-ELTE Kommunikációelméleti Kutatócsoport.
- Szabó Ildikó- Örkény Antal (1998): Tizenévesek állampolgári kultúrája. Budapest: Minoritás Alapítvány.
- Enyedi, Zs., Erős, F. (1999, szerk.): Authoritarianism and prejudice. Central European perspectives. Budapest: Osiris
- Enyedi Zs., Todosijević, B. (2004): Romaellenes előítéletek Magyarországon: A tekintélyelvűség és kulturális elvárás hipotéziseinek vizsgálata. In: Educatio Vol. 13, no. 4, 567-582.
- Erős Ferenc (1996, szerk.): Azonosság és különbözőség. Tanulmányok az identitásról és az előítéletről. Budapest: Scientia Humana
- Fábrián, Zoltán (1999): Tekintélyelvűség és előítéletek. Budapest: Új Mandátum
- Fábrián, Z., Sík, E. (1996): Előítéletesség és tekintélyelvűség. In: Andorka, R., Kolosi, T., Vukovich, Gy. (szerk.) Társadalmi riport 1996. Budapest: TÁRKI, Századvég, pp. 381-413
- Murányi István (2006): Identitás és előítélet. Budapest: Új Mandátum
- Brown, R. (1995): Prejudice Old and New. In: Prejudice. Its Social Psychology. Blackwell, Oxford 207–234. (Magyarul: Régi és új előítéletek. In.: Erős F. (szerk.): Megismerés, előítélet, identitás. Szociálpszichológiai szöveggyűjtemény. Budapest, Új Mandátum–Wesley János Lelkészképző Főiskola, 211–236.

TANTÁRGYI TEMATIKA

A tantárgy címe: Szakszövegolvasó szeminárium I.

A tantárgy kódja: BTSZA2100BA

A szak megnevezése (N/L): Szociológia (N)

Az oktató neve: Bene Viktória

A tantárgy oktatási céljainak lényegi összefoglalása

A szeminárium célja, hogy a hallgatók különféle szociológiai témájú szövegeken keresztül fejlesszék idegennyelv-tudásukat, nagy hangsúlyt fektetve a kommunikációs készségek fejlesztésére és a szociológiai szaknyelv használatára. A tananyag hatékony elsajátítása érdekében a jelenkori médiában lévő aktuális és érdeklődésre számottevő szövegeket is megvizsgáljuk.

A tantárgy minimum követelményei

1. szemináriumon való aktív részvétel (max. 3 hiányzás)
2. zárthelyi dolgozatok megírása (havonta 1)
3. beadandók megírása (2 db 5 oldalas esszé a félév során)

A félév tematikája (kb.10 témakörre lebontva)

- 1) Introduction + Expectations and fears
- 2) Masculinities

R.W. Connell (2005): *Masculinities*. Los Angeles, University of California Press, pp. 67-86 (Chapter 3).

- 3) Social Media

J. Rose S. Mackey-Kallis – L. Shyles – K. Barry – D. Biagini – C. Hart – L. Jack (2012): Face it: The Impact of Gender on Social Media Images. *Communication Quarterly*. Vol. 60, No. 5. pp. 588–607.

4) Corruption

J. G. Lambsdorff (2006): Causes and consequences of corruption: What do we know. In. (S. Rose-Ackerman ed.). *International Handbook on the Economic on Corruption*. pp. 3-51.

5) Sex Work

R. Weitzer (2012): Understanding Prostitution. In. *Legalizing Prostitution: From Illicit Vice to Lawful Business*. New York: New York University Press, pp. 3-21.

6) Bullying

P. Elenia (2014): School bullying: the phenomenon, the prevention and the intervention. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*. 152. pp. 268 – 271.

7) Cyberbullying

R. Festl – T. Quandt (2013): Social Relations and Cyberbullying: The Influence of Individual and Structural Attributes on Victimization and Perpetration via the Internet. *Human Communication Research*. Vol. 39 pp. 101–126

8) Alternative education

A. Silwka (2008): The contribution of alternative education.

9) Transnationalism

R. Wilding (2006): ‘Virtual’ intimacies? Families communicating across transnational contexts. *Global Networks*. Vol. 6 No. 2 125–142.

10) Music and sociology

- analyse a chosen music video – sociological perspective

11) Short stories and sociology

- analyse the Cat Person short story– sociological perspective

12) A Philosophy of Science

J. A. Kourany (2003): A Philosophy of Science for the Twenty-First Century.
Philosophy of Science. Vol. 70. No. 1 pp. 1-14

13) Evaluation

Kötelező irodalom (a fentiekén túl):

Somlai Péter: Angol-magyar szociológiai szótár: http://www.szociologia.hu/angol-magyar_szociologiai_szotar/

TANTÁRGYI TEMATIKA**A tantárgy címe: Városshociológiai és szociográfiai kutatások/filmszociográfia****A tantárgy kódja: BTSZA309BA****A szak megnevezése (N/L): Szociológia BA, Nappali****Az oktató neve: Sipos Flórián****A tantárgy oktatási céljainak lényegi összegrzése**

A tantárgy célja, hogy megismertesse a hallgatókat a szociográfia kialakulásával, a szociológiától eltérő módszereivel és megközelítésével. Ezt főképp fontosabb szerzők műveinek közös feldolgozásával és elemzésével végezzük el (pl. Jahn Ferenc, Ambrus Péter, Erdei Ferenc, Moldova György, illetve Almási Tamás, Schiffer Pál filmjei). A félév másik részében a városshociológia főbb elméleti műveit tekintjük át, kezdve a chicagói humánökológiai iskola ökológiai városmodelljétől a gettók és szubkultúrák kialakulásáig (R. Ezra Park, Ernest W. Burgess, William Isaac Thomas, Louis Wirth) illetve az ezeket kritizáló későbbi megközelítésekig (Hoyt, Gans, Castells). A félévet a hazai urbanizációs folyamatok áttekintése zárja.

Minimum követelmények

A rendszeres és aktív óralátogatás, a szakirodalmi tájékozottság megszerzése és tanúsítása

Értékelés:

Órai munka, kiadott irodalmak rendszeres feldolgozása: 30%

2 zárthelyi dolgozat: 70 %

Tematika:

1. A szociográfia definíciós kísérletei 1945-ig.
2. Szociográfia Magyarországon 1945 után.
3. Városshociográfiai.
4. A dokumentumfilm és a hitelesség.
5. Filmelemzés: Almási Tamás: Ózd sorozat (Szorításban, Miénk a gyár I-II.)
6. Filmelemzés 2: Schiffer Pál: Videoton sztori I-II.
7. Az amerikai szociológia kialakulása.
8. A Chicagói iskola és a humánökológia
9. A humánökológiai determinizmus kritikái, településshociológia.
10. A településhszerkezet változásai Magyarországon.

Kötelező irodalom

Ambrus Péter: Dzsumbuj. Budapest, Magvető, 1988.

Cohen, Albert K.: A szubkultúrák általános elmélete. In: Huszár Tibor – Sükösd Mihály (szerk.): Ifjúsághociológia. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó. 1969. Budapest. 264-286 pp.

Moldova György: Tisztelet Komlónak. Budapest, Szépirodalmi Kiadó, 1973.

Szelényi Iván: Városshociológia. Budapest, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, 1973.

Thomas, William Isaac – Znaniecki, Fabian: A lengyel paraszt Európában és Amerikában. 1–2. kötet, Új Mandátum Kiadó, Budapest, 2002.

Vörös Adél: Emberek az embertelenségben. A rendszerváltás vesztesei Almási Tamás és Schiffer Pál dokumentumfilmjeiben. Metropolis 2004/2. <http://metropolis.org.hu/?pid=16&aid=96>

Ajánlott irodalom

Horváth Sándor: A Kapu és a határ – a mindennapi Sztálinváros Budapest, 2005. MTA TTI

Csanádi Gábor – Csizmady Adrienne (2004) Szuburbanizáció és társadalom. In Csizmady Adrienne, Huszl Ildikó (szerk.) Település- és várossociológia. Szöveggyűjtemény, 60-89. o. Budapest. Gondolat Kiadó, 2004.

Jahoda, Marie – Lazarsfeld, Paul F. – Zeisel, Hans (1999) Marienthal. Szociográfiai kísérlet a tartós munkanélküliség hatásairól. Budapest. Új Mandátum Könyvkiadó.

Madarász Imre: Városshociológia. Gödöllő, 2011, SZIE.

Miskolczi Miklós: Város lesz, csak azért is. Budapest, Szépirodalmi, 1978.

Pásztor Gyöngyi: Városshociológia - Elméletek és problémák. Kolozsvári Egyetemi Kiadó / Presa Universitară, 2006.

Preisich Gábor: Budapest városépítésének története 1945–1990, Budapest. Műszaki Könyvkiadó, 1998

Filmek:

Almási Tamás: Ózd sorozat

Lugossy István: Lakihegyiek

Schiffer Pál: Videoton-sztori

Szomjas György: Falfúró

Tarr Béla: Panelkapcsolat

Török Ferenc: Moszkva tér